

УДК 37.018.4:001.891:37.091.12

КРАВЧЕНКО Юлія²⁸

ORCID: [0009-0008-6147-4599](https://orcid.org/0009-0008-6147-4599)

E-mail: krav.ju.a@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ РЕСУРСИ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Автором розкрито роль інформаційно-аналітичних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського в контексті підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритого освітнього простору. Зазначено перспективи удосконалення процесів побудови інформаційно-аналітичних ресурсів у системі роботи відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського.

Ключові слова: відкрита освіта; інформаційно-аналітичні ресурси; педагогічна компетентність.

Information and Analytical Resources of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine as a Factor in Improving the Level of Increasing Pedagogical Competence in the Conditions of an Open Educational Space. The publication reveals the role of information and analytical resources of the V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the context of improving pedagogical competence in the conditions of an open educational space. The prospects for improving the processes of building information and analytical resources in the system of work of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine are indicated.

Keywords: Open Education; Information and Analytical Resources; Pedagogical Competence.

Вступ. Відкрита освіта в Україні нині є ключовим інструментом реформування освітньої системи та інтеграції України у глобальний освітній простір. Відкрита освіта реалізується через державні програми цифровізації, інтеграцію у європейський освітній та науковий простір, а також забезпечує розвиток онлайн платформ і відкритих освітніх ресурсів на засадах відкритої науки. Важливу роль у цьому сенсі як осередок мережі освітянських бібліотек відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), яка поєднує традиційні бібліотечні функції з сучасними інформаційними і

²⁸ © КРАВЧЕНКО Юлія (KRAVCHENKO Julia)

цифровими сервісами.

Зокрема, відділом інформаційно-аналітичного супроводу освіти створено низку інформаційно-аналітичних ресурсів, які є не лише одним з аспектів розвитку відкритої освіти в Україні, але й є одним із головних чинників забезпечення якості розвитку педагогічної компетентності освітян, адже згадані ресурси поєднують наукові здобутки, освітні практики та сучасні інформаційні технології. У відкритому освітньому просторі ці ресурси стають не лише джерелом знань, а й платформою для професійного зростання та інтеграції української педагогіки у світовому вимірі.

Методи і підходи дослідження. У процесі постановки проблематики дослідження використовуються загальнонаукові методи, а саме: теоретичні (аналіз і синтез для дослідження ролі інформаційно-аналітичних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в контексті підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритого освітнього простору) та емпіричні (дослідження наукових праць з розвитку відкритої освіти в Україні тощо).

Основні результати. Зауважимо, що інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського включають:

- аналітичні огляди та дайджести – систематизовані матеріали з актуальних педагогічних проблем;
- моніторинг освітніх реформ та масмедіа (ЗМІ) – аналіз суспільних дискусій і тенденцій у сфері освіти.
- бібліометричні дослідження (бібліометричний аудит, наукометричний аналіз даних) – оцінка наукової продуктивності педагогічної науки України;
- огляди результатів діяльності установ НАПН України – узагальнення наукових здобутків для практичного використання.

Інформаційно-аналітичні ресурси мають важливе практичне значення, зокрема:

- ресурси сприяють підвищенню педагогічної компетентності, самоосвіти педагогів, формуванню і розвитку критичного мислення та впровадженню нових освітніх методик та практик.
- для управлінців аналітичні матеріали допомагають приймати обґрунтовані рішення щодо освітньої політики.
- для науковців аналітичні, реферативні та бібліометричні огляди уможливають оцінювання ефективності досліджень та визначення перспективних напрямів подальших наукових проблематик.

На порталі ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського представлено такі інформаційно-аналітичні ресурси, підготовлені на виконання завдань завершеного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025,

науковий керівник М. Ростока), як інформаційно-аналітичні огляди упорядковані автором:

- ❖ «Лайфхаки для педагогів в умовах воєнного стану» [4],
- ❖ «Цифрові засоби цивільного захисту в умовах воєнного стану» [9],
- ❖ «Штучний інтелект в системі інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти» [13],
- ❖ «Цифрові тренди Stem-освіти у системі професійної педагогіки» [11],
- ❖ «Цифрові інструменти для подолання освітніх втрат і розривів в умовах війни та відновлення України» [12],
- ❖ «Штучний інтелект у системі формування й розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів» [13].

Ці ресурси містять перелік онлайн матеріалів, наукових праць, методичних рекомендацій та охоплюють широкий спектр тем, які поєднують цифрову трансформацію освіти, наукове дослідження певної проблематики, педагогічну практику в умовах війни та використання новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту в освітньому процесі. Також, у контексті зазначеного наукового дослідження забезпечено бібліометричний моніторинг «Педагогічна наука України: бібліометричний аудит», який упродовж 2023–2025 рр. формувався як складник електронного ресурсу «Бібліометрика ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського» (упоряд. Т. Симоненко) На меті аудиту – отримання консолідованих бібліометричних даних про стан педагогічної науки в Україні як джерельної бази для її експертного оцінювання та підтримки розвитку [6].

Рубрика «Моніторинг ЗМІ» на порталі ДНПБ забезпечує ознайомлення користувачів-освітян з електронним ресурсом «Аналітичні огляди ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації освіти» (упоряд. Т. Годецька) [2] та його складниками «Інформаційно-аналітичний огляд ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації сфери освіти» упродовж 2023–2025 рр., які є серією інформаційно-аналітичних оглядів, що систематизують матеріали масмедіа про ключові тенденції цифровізації освітньої сфери в Україні та світі.

Відповідно до завдань НД «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України» (2024–2025) науковцями відділу підготовлено та оприлюднено такі складники електронного ресурсу «Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», як:

- ❖ огляди «Інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану (ПТСР)» (упоряд. – Я. В. Пилипчук, О. В. Углова, Л. О. Пономаренко) у двох частинах [1], «Українські підручники, плани і програми з психології XIX-XX ст.» (упоряд. – О. В. Углова, Г. В. Міськов) [8];

❖ «Науково-методичне забезпечення психологічного супроводу воєнного та повоєнного періодів України: підручники і посібники з екстремальної психології» (О. В. Углова) [5];

❖ «Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі у двох частинах» (упоряд. – С. С. Рашидова) [3] та ін.

Зазначені інформаційно-аналітичні ресурси забезпечують науковців, освітян та практиків систематизованими знаннями для подолання викликів війни та відновлення освітньої й психологічної сфери. Вони є інструментом для підготовки педагогів і психологів до роботи в умовах кризових ситуацій, допомагають педагогам і психологам орієнтуватися в сучасних підходах до роботи з дітьми та дорослими, які пережили травматичний досвід тощо. Ці ресурси сприяють адаптації освітньої і психологічної ланки України до викликів війни та процесів відновлення.

Висновок. Отже, інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є важливим інструментом підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритої освіти, поєднують наукову інформаційну аналітику, методики і практичні рекомендації та відкритий доступ, що робить їх важливим чинником для позитивного впливу процесу модернізації української освіти.

Зазначаючи на перспективі удосконалення процесів побудови інформаційно-аналітичних ресурсів у системі роботи відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, є сенс актуалізувати їх акумуляцію в єдиному відкритому середовищі «Інформаційно-аналітичний хаб ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», який концептуально стає результатом одного із завдань розпочатого у 2026 році наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028, науковий керівник М. Ростока), а його концепція створення і функціонування вже незабаром дасть свій потенціал для інноватизації безпосередньо системи інформаційної освітньої аналітики в Україні [7].

Список використаних джерел:

1. Інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану (ПТСР): реферат. огляд (част. 1) / упоряд. : Я. В. Пилипчук, О. В. Углова, Л. О. Пономаренко; за заг. ред. М. Л. Ростокі, О. П. Лучанінової; бібліогр. ред. О. В. Углова. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*; НАПН України; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [офіц. сайт]. Київ, 2024. 38 с. <https://lib.iitta.gov.ua/743707/>.
2. Інформаційно-аналітичний огляд ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації сфери освіти (част. 3, 2025 р.). *Аналітичні огляди ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації освіти (інформ-проект)* : [Електронний ресурс] / уклад. Т. Годецька ; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського : [офіц. сайт]. Київ, 2025. 20 с. <https://lib.iitta.gov.ua/747050/>.

3. Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі: бібліогр. огляд (част. 1) / упоряд. С. С. Рашидова. *Віртуальний читальний зал освітянина. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект); ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; НАПН України, 2025. 23 с. <https://lib.iitta.gov.ua/745028/>.*
4. Лайфхаки для педагогів в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний огляд. – Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект). *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського* [офіц. сайт] / уклад. Ю. Кравченко. Київ 2024. 9 с. <https://lib.iitta.gov.ua/739055/>.
5. Науково-методичне забезпечення психологічного супроводу воєнного та повоєнного періодів України: підручники і посібники з екстремальної психології: реферат. огляд ; [упоряд. : О. В. Углова; заг. ред. М. Л. Ростока]. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект).* Київ, 2025. 31 с. <https://lib.iitta.gov.ua/746815/>.
6. Педагогічна наука України: бібліометричний аудит (І півріччя 2025 р.) / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [офіц. сайт]; наук. ред. Л. Д. Березівська; наук. керівник М. Л. Ростока, уклад. Т. В. Симоненко. Київ. 2025. 30 с. <https://lib.iitta.gov.ua/747067/>.
7. Ростока М. Л., Бондаренко Т. С., Кеберляйн-Керлер Ю. Актуалізація науково-аналітичного супроводу відкритої освіти і науки. *Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти* : монографія ; [за заг. ред. Н. І. Білик]. Вінниця : Твори, 2025. С. 45–52. <https://lib.iitta.gov.ua/747286/>.
8. Українські підручники, посібники і програми з психології XIX–XX століття : бібліогр. огляд / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: О. В. Углова, Г. В. Міськов; заг. ред. М. Л. Ростока]. Київ : [б. в.], 2025. 44 с. (Серія «Наукові дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського»). <https://lib.iitta.gov.ua/745597/>.
9. Цифрові засоби цивільного захисту в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний огляд / уклад. Ю. Кравченко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект).* Київ, 2024. 11 с. <https://lib.iitta.gov.ua/741118/>.
10. Цифрові інструменти для подолання освітніх втрат і розривів в умовах війни та відновлення України (аналітичний огляд) / упоряд.: Ю. А. Кравченко; за заг. ред. М. Л. Ростока. *Інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського* [офіц. сайт]. Київ, 2025. 22 с. <https://lib.iitta.gov.ua/745242/>.
11. Цифрові тренди Stem-освіти у системі професійної педагогіки (аналітичний огляд) / упоряд. : Ю. А. Кравченко, Т. В. Симоненко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект).* Київ. 2024. 14 с. <https://lib.iitta.gov.ua/742945/>.
12. Штучний інтелект в системі інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти / упоряд. : Ю. А. Кравченко, Т. В. Симоненко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект).* Київ. 2024. 14 с. <https://lib.iitta.gov.ua/742563/>.
13. Штучний інтелект у системі формування й розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів: аналітичний огляд / упоряд. Ю. А. Кравченко; заг. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.* Київ. 2025. 27 с. <https://lib.iitta.gov.ua/746812/>.

References:

1. Rostoka, M. L. (Eds.). (2024). *Informatsiyni suprovid osvitan shchodo podolannia destruktyvnykh naslidkiv voiennoho stanu (PTSR): referat. ohliad (chast. 1) / uporiad. : Ya. V. Pylypchuk, O. V. Uhlova, L. O. Ponomarenko // Virtualnyi chytalni zal osvityanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt); NAPN Ukrainy; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho [ofits. sait]. 38 s. <https://lib.iitta.gov.ua/743707/>.*
2. *Informatsiino-analitychni ohliad ZMI z pytan tsyfrovizatsii ta tsyfrovoi transformatsii sfery osvity (chast. 3, 2025 r.). Analitychni ohliady ZMI z pytan tsyfrovizatsii ta tsyfrovoi transformatsii osvity (inform-proiekt) : [Elektronnyi resurs] / uklad. T. Hodetska ; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho : [ofits. sait]. 20 s. <https://lib.iitta.gov.ua/747050/>.*

3. *Informatsiino-analitychnyi suprovid rozvytku hromadianskoi kompetentnosti pedahohiv dlia roboty v inkluzyvnomu osvithnomu seredovyschi*: bibliohr. ohliad (chast. 1) (2025). / uporiad. S. S. Rashydova // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; NAPN Ukrainy. 23 s. <https://lib.iitta.gov.ua/745028/>.
4. *Laifkhaky dlia pedahohiv v umovakh voiennoho stanu*: informatsiino-analitychnyi ohliad (2024). Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt) / uklad. Yu. Kravchenko // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho* 9 s. <https://lib.iitta.gov.ua/739055/>.
5. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Naukovo-metodychne zabezpechennia psykholohichnoho suprovodu voiennoho ta povoiennoho periodiv Ukrainy: pidruchnyky i posibnyky z ekstremalnoi psykholohii : referat. ohliad* / uporiad. : O. V. Uhlova // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 31 s. <https://lib.iitta.gov.ua/746815/>.
6. *Pedahohichna nauka Ukrainy: bibliometrychnyi audyt* (I pivrichchia 2025 r.) / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; [ofits. sait]; nauk. red. L. D. Berezivska; nauk. kerivnyk M. L. Rostoka, uklad. T. V. Symonenko. 30 s. <https://lib.iitta.gov.ua/747067/>.
7. Rostoka, M. L., Bondarenko, T. S., & Keberliain-Kerler, Yu. (2025). Aktualizatsiia naukovo-analitychnoho suprovodu vidkrytoi osvity i nauky. *Merezha shkil novatorstva Ukrainy: rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykh, naukovo-pedahohichnykh i pedahohichnykh pratsivnykiv u konteksti realizatsii neperervnoi osvity* : monohrafiia ; [za zah. red. N. I. Bilyk]. S. 45–52. <https://lib.iitta.gov.ua/747286/>.
8. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Ukrainski pidruchnyky, posibnyky i prohramy z psykholohii XIX–XX stolittia* : bibliohr. ohliad / NAPN Ukrainy, Derzh. nauk.-ped. b-ka Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ; [uporiad.: O. V. Uhlova, H. V. Miskov]. 44 s. (Seriia «Naukovi doslidzhennia viddilu naukovoho informatsiino-analitychnoho suprovodu osvity DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho»). <https://lib.iitta.gov.ua/745597/>.
9. *Tsyfrovi zasoby tsyvilnoho zakhystu v umovakh voiennoho stanu*: informatsiino-analitychnyi ohliad. (2024). / uklad. Yu. Kravchenko // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 11 s. <https://lib.iitta.gov.ua/741118/>.
10. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Tsyfrovi instrumenty dlia podolannia osvitnikh vtrat i rozryviv v umovakh viiny ta vidnovlennia Ukrainy (analytychnyi ohliad)* / uporiad.: Yu. A. Kravchenko. Informatsiino-analitychni resursy DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho [ofits. sait]. 22 s. <https://lib.iitta.gov.ua/745242/>.
11. *Tsyfrovi trendy Stem-osvity u systemi profesiinoi pedahohiky (analytychnyi ohliad)*. (2024). / uporiad. : J. A. Kravchenko, T. V. Symonenko. *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 14 s. <https://lib.iitta.gov.ua/742945/>.
12. *Shtuchnyi intelekt v systemi informatsiino-analitychnoho suprovodu tsyfrovoi transformatsii osvity* (2024). / uporiad. : Yu. A. Kravchenko, T. V. Symonenko. *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 14 s. <https://lib.iitta.gov.ua/742563/>.
13. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Shtuchnyi intelekt u systemi formuvannia y rozvytku tsyfrovoi kompetentnosti pedahohichnykh kadriv: analytychnyi ohliad* / uporiad. Yu. A. Kravchenko. Informatsiino-analitychni resursy DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. 27 s. <https://lib.iitta.gov.ua/746812/>.

